

29. Vieira L. N. & Alonso E. (2020) Translating perceptions and managing expectations: an analysis of management and production perspectives on machine translation. *Perspectives*, 28(2), 163-184. <https://doi.org/10.1080/0907676X.2019.1646776>

30. Yang, Y., Wang, X. (2019). Modeling the intention to use machine translation for student translators: An extension of Technology Acceptance Model. *Computers & Education*, 133, 116-126. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2019.01.015>

31. Yang, Y. & Wang X. (2020) Predicting student translators' performance in machine translation post-editing: interplay of self-regulation, critical thinking, and motivation. *Interactive Learning Environments*, 0(0), 1-15. <https://doi.org/10.1080/10494820.2020.1786407>

32. Yang, Y., Wang X. & Yuan Q. (2021). Measuring the usability of machine translation in the classroom context. *Translation and Interpreting Studies*, 16(1), 101-123. <https://doi.org/10.1075/tis.18047.yan>

33. 이상빈. (2018). Process research into post-editing: How do undergraduate students post-edit the output of Google Translate? *The Journal of Translation Studies*, 19(3), 259-286. <https://doi.org/10.15749/jts.2018.19.3.010>

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Леонід Черноватий – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри перекладознавства імені Миколи Лукаша Харківського національного університету імені В.Н.Каразіна.

Наукові інтереси: методика навчання іноземних мов та перекладу, психолінгвістика, перекладознавство.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Leonid Chernovaty – Doctor of Sciences (Pedagogy), Full Professor, Professor at the Mykola Lukash Translation Studies Department, V.N.Karazin Kharkiv National University.

Scientific interests: Teaching Foreign Languages, Translator/Interpreter Training, Psycholinguistics, Translation Studies.

УДК 811.112.2'07

DOI: 10.36550/2522-4077-2022-1-202-93-99

РОЛЬ СИМВОЛІВ-СОМАТИЗМІВ У ФОРМУВАННІ ФРАЗЕОЛОГІЧНОЇ КАРТИНИ СВІТУ СЕРЕДНЬОВЕРХНЬОНІМЕЦЬКОГО ПЕРІОДУ

Віра ШКОЛЯРЕНКО (Суми, Україна)

ORCID: 0000-0003-3564-4378

e-mail: vera.shkolyarenko@gmail.com

ШКОЛЯРЕНКО Віра. РОЛЬ СИМВОЛІВ-СОМАТИЗМІВ У ФОРМУВАННІ ФРАЗЕОЛОГІЧНОЇ КАРТИНИ СВІТУ СЕРЕДНЬОВЕРХНЬОНІМЕЦЬКОГО ПЕРІОДУ.

У статті відзначається особлива роль символів у процесі формування фразеологічної картини світу німецької мови протягом XI-XIV століть; визначаються універсальні чинники, загальні для становлення фразеологізмів цього історичного етапу розвитку німецької мови, і специфічні, які залежать від рис німецької мови й особливих умов її існування.

Ключові слова: фразеологічна картина світу, символ-соматизм, усталене словосполучення, середньовірна німецька мова.

SHKOLYARENKO Vira. THE ROLE OF SOMATIC SYMBOLS IN THE FORMATION OF PHRASEOLOGICAL WORLD REPRESENTATION OF MIDDLE HIGH GERMAN.

The thesis is devoted to the linguocultural study of the formation of German phraseological units during XI-XIV centuries. The paper suggests a new approach to the study of German phraseology from diachronic aspect of linguoculturology, which consists in identification of national-cultural factors relevant for the formation of phraseological world representation of Middle High German period. The criteria for establishing the national-cultural specificity of phraseology have been defined. The experience of

systematization of phraseological units in diachrony based on a system of images and values of a certain historical period have been described. Historical and genetic analyses of phraseological units have been determined. Phraseological unit in German is a complex verbal formation. Linguistic and extralinguistic factors play an important role in the formation and development of phraseological units. But there are still questions – how are these phraseological units created. Our goal is to study the origin and structure of German phraseological units with somatic components. We also aim at enriching idiomatic phraseologisms with the examples of their actual use in current parlance. The article is closely connected with the definition of peculiarities of somatic symbols of the speakers of Middle High German language as one of the most important extralingual fragment of reality. The usage of this approach can give a complete picture of national-cultural peculiarities of phraseological system of German of XI-XIV centuries. National-cultural factors relevant for formation of phraseological world representation of Middle High German period have been determined. The present work tries to contribute to broadening the scope of investigation and methodology of the previous linguocultural research of German phraseology and fill research gaps in this field.

Keywords: *phraseological world representation, somatic symbols, set expression, Middle High German.*

Постановка проблеми. Розвиток засобів фразеологічної номінації є складною діалектичною єдністю двох протилежних тенденцій: тенденції до зміни фразеологічного складу і тенденції до його стійкості, послідовності. В аспекті лінгвокультурології символи, покладені в основу фразеологічного значення, формують картину світу, залишаючись незмінними навіть за глобальної зміни менталітету, тому що вони безпосередньо пов'язані з системою найзагальніших світобачень людини. У багатьох випадках слова-символи є компонентами фразеологічних одиниць (ФО). Соматизми є досить продуктивними в утворенні фразеологізмів середньовісньонімецького (свн.) періоду.

Аналіз актуальних досліджень і публікацій. Розвиток нових підходів до з'ясування національно-культурних особливостей фразеологізмів відбувається, як було зазначено вище, у руслі антропологічної парадигми мовознавства, зокрема в межах лінгвокультурології й когнітивної лінгвістики. Розвиток лінгвокультурологічного підходу до аналізу фразеології орієнтує дослідника на вивчення співвідношення фразеологізмів і знаків культури й актуалізує значення системи еталонів, стереотипів, символів для опису культурно-національної специфіки фразеологічної системи (Кириллова, 2002: 18).

У рамках цього підходу В.М. Телія відзначає наявність фразеології в системі будь-якої мови як здатність фразеологізмів виступати в ролі експонентів культурних знаків, здатних не тільки синхронно входити до наявної системи культурно-національного світорозуміння, а й передавати її фрагменти з покоління в покоління, беручи участь у формуванні світорозуміння як окремої мовної особистості, так і всього мовного колективу (Телія, 1993: 308).

Символіка – поняття загальнолюдське й національно-специфічне, етногенетичне. Дослідження саме останнього аспекту символіки надзвичайно актуальне, особливо – всебічне вивчення первісної символічної системи та її еволюції в генетично архаїчних тисячолітніх етносів. А саме такою і є німецька вербальна система символічного відображення світу. Вона належить до найдавніших і найбагатших систем традиційної культури на планеті.

Символ як явище має універсальний загальнолюдський характер і водночас він виражається на рівні національної свідомості народу. Адже саме в символах нерідко відбиваються національні традиції, звичаї, обряди, вірування, національні риси характеру. Словесна символіка народу виступає важливим чинником творення національно-культурної картини світу. Символіка вербального спілкування в різних лінгвокультурних спільнотах різна, іноді – протилежна. Формулюючи загальні

тенденції становлення й розвитку системи фразеологічної символіки німецької мови XI-XIV століть, варто враховувати специфіку кожного історичного періоду.

„Мовна символіка – вираження за допомогою засобів ідіотетичної мови ідей, понять, почуттів тощо, які мають особливе (символічне) значення для культури певного етносу” (Бацевич, 2004: 257). В українській теоретичній думці оригінальне розуміння мовного символу подав О.О. Потебня. Він розглядав символ не тільки як стилістичну категорію, а й як продукт культурно-історичного розвитку людства, пов’язаний із мовою, світоглядом, пізнанням світу. Походження, еволюцію символу, фольклорної символіки О.О. Потебня пояснював через закономірності розвитку мови. Досліджуючи слово, зокрема його структуру, внутрішню форму, він відзначав характерну для останньої з моменту виникнення властивість символічності.

Мова, на його думку, символічна в усьому без винятку. Однією з причин утворення символів є відновлення власного значення слова, оскільки внаслідок лексичного збагачення мови затемнювалося виражене словом первісне враження. О.О. Потебня визначив три основних типи відношень символу до позначуваного: порівняння, протиставлення й причинне відношення. Він вважав символ явищем мови, міфології, усної художньої творчості в її родово-видових трансформаціях, жанровій специфіці, динаміці. У теорії символу О.О. Потебні значна роль належить уявленню – головній ознаці, яка пов’язує образ зі значенням. Образи, різноманітні за сукупністю своїх ознак, можуть бути тотожні за уявленням і значенням. Той самий образ може мати різні, іноді протилежні, значення, інакше кажучи, може розглядатися і застосовуватися із кількох поглядів залежно від того, скільки він має ознак (Потебня 1905: 8).

На думку О.О. Селіванової, символ – естетично канонізована культурно значима концептуальна структура іншої, ніж первинний зміст реалії чи знака, понятійної сфери. На відміну від метафори, яка є підґрунтям виникнення символу, він не займає предикативної позиції, а виражає загальну ідею подійного характеру, тобто уособлює цілу ситуацію, є дейктичним, а не атрибутивним, не відноситься до сфери семантики, а швидше до фонових знань, до культурної, а не мовної компетенції. На відміну від образу, символ – це образ в аспекті знаковості. Символ не тотожний образу. Зміст символу не можна розшифрувати простим зусиллям розуму, він існує в колективній свідомості певної культурної групи, зокрема, й етносу, в готовому вигляді й вилучається у разі потреби. Символ ніколи не належить до одного синхронного зрізу культури – він завжди пронизує його по вертикалі, виходячи з минулого та йдучи в майбутнє (Селіванова, 2006: 536-537).

Наявність слів із символічним значенням відзначалося багатьма вченими. Є слова-символи, що існують у загальнонародному вживанні, і слова-символи індивідуально-авторські (Гвоздарев, 2010: 37-38). Слова-символи найчастіше досліджуються літературознавцями, лінгвостилістами. Лексикологи не приділяли словам-символам серйозної уваги. Однак вони стали об’єктом пильної уваги фразеологів: саме в сполученнях слів виявляється їхнє символічне значення, саме у фразеосполученнях воно формується. Відзначимо, що багато слів-символів є загальними для фразеологізмів і складних слів.

„Дослідження слів-символів, – пише Ю.А. Гвоздарьов, – є шляхом до серця фразеології, воно допоможе довідатися про закономірності утворення ФО. Символічні значення слів визнаються найважливішим джерелом для реконструкції найдавнішої духовної культури” (Гвоздарев, 2010: 152). Ю.А. Гвоздарьов відзначає дієслівну символіку в фразеосполученнях дієслів з абстрактними іменниками, демонструє, що символічне значення слова створюється саме в сполученнях лексем

(Гвоздарев, 2010: 153). Т.З. Черданцева стверджує, що символом стає образ, навколо якого створюється фразеологічне угруповання (Черданцева, 2007: 38). Проте це питання вимагає подальшого вивчення, оскільки чіткого виділення символічного значення як особливого типу зв'язаного значення слова поки ще не зроблено.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми. Актуальність дослідження визначається відсутністю спеціальних робіт, присвячених розвитку ФО давніх періодів формування німецької мови в діячності. Розгляд фразеологізмів вперше співвіднесено з історією культури народу свн. періоду. На більшу увагу заслуговують, на нашу думку, ті усталені словосполучення (УС), що ґрунтуються на символах-соматизмах, які стали чинником переосмислення досліджуваних фразеологізмів.

Формулювання цілей статті. Мета статті – визначення впливу системи символів-соматизмів на становлення фразеологічних одиниць німецької мови свн. періоду.

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідження фразеології з точки зору принципу антропоцентризму передбачає аналіз фразеологізмів з компонентами-соматизмами, оскільки людина зіставляє себе з усім іншим світом, вимірює його своїм масштабом, цю мірку вона знаходить у самій собі, своєму тілі. Соматизми, як компоненти ФО, мають стійкі асоціації: *Herz* – серце – виражає почуття, *Kopf* – голова – думки, *Ohr* – вухо – сприйняття на слух. Крім цього, за кожним з компонентів можуть бути закріплені свої історично й культурно обумовлені асоціації, пояснити які можна шляхом залучення широкого історичного контексту. Так, у свн. період *herz* мало стійку асоціацію – „вмістилище почуттів”. Лексична наповнюваність усталені словосполучення (УС) пов'язується зі сприйняттям серця як предмета, інколи посудини, звідси зв'язок із такими дієсловами, як *geben* – давати, *brechen* – розбити: *daz herze geben*, *daz herze brechen*. Ці УС відбивають дух епохи: поява інтересу до людини як до особистості, до її внутрішнього світу (душа, розум, інтелект та ін.) й емоційного життя (радість, горе, страждання, сум, біль та ін.). Значення символу *Herz* збереглося й у сучасній мові: *j-m. das Herz brechen* – розбити комусь серце, *sein Herz verlieren* – втратити серце. Сполучення *Herz* з іменником *Blut* „кров” або словами, утвореними від нього (*bluten*, *blutend*), виражає страждання. У нн. мові уживаються одиниці *blutenden Herzens* „із важким серцем”, *das Herz blutet jmdm.* „у когось серце кров'ю обливається”.

Однак не в усіх висловлюваннях серце сприймається тільки як орган почуттів, на перший план може бути висунуте і його значення як життєво-важливого органа. Прикладом такого вживання може служити УС *in daz herze sniden*. *Sniden* має у свн. період значення „різати”. Можливо, свн. УС якое корелює з нн. *jmdm. das Messer ins Herz stechen*. У будь-якому випадку, в цій ФО виявляються загальні семи „простромити, поранити серце”.

Соматизми *Auge* – „око”, *Ohr* – „вухо” стійко асоціюються із зоровим або слуховим сприйняттям. Компонент *ouge*, крім дієслова *gên* (*dur ougen gên*) – проходити перед очима, сполучається з переосмисленим дієсловом *grifen* (*jmdm. ins ouge grifen*) – упадати в око. УС із цим дієсловом сприймається як більш експресивне завдяки переосмисленню. Значення одиниці близьке до семантики нн. *ins Auge fallen*, *springen* „упадати в око, привертати увагу”, більш експресивних за рахунок дієслівних компонентів.

Є випадки, коли те саме слово може набути різного символічного прочитання, залежно від того, які ознаки висувуються на перший план. Наприклад, в УС свн. періоду *in hant* (*handen*) / *ze henden stên* слово-компонент *hant* – „рука” виступає як

символ влади. Така асоціація походить від тексту Біблії, де говориться про те, що життя людей і їхні долі перебувають в руках Божих, тобто в Його владі. УС з компонентом *Hand* із тим самим значенням зафіксовані й пізніше: XV-XVI ст.: *mein Leben steht in deiner Hant* – моє життя знаходиться в твоїх руках. В інших УС *hant* може виступати як символ захисту, турботи. Це значення символу таке ж стійке в діяхронії, як і перше: свн. *ûf hant / ûf den handen tragen*; нн. *auf Händen tragen* (порівн. укр. „носити на руках”).

Стійкими є образи словосполучень, що мають компонентами еталони. Людина виступає як „міра всіх речей”. Звідси природні виміри простору в співвіднесенні з людським тілом, як у свн. висловлюванні *einen fuoz von jmdm. komen* „відійти від кого-н.”: *sô kame ich niemer einen fuoz von ir* (Des Minnesangs Frühling, 1964: 309) (укр. „не відходити ні на крок”).

Цей самий іменник сполучається з дієсловом *treten*: *fuoz ûz etw. treten*; у Рейнмара: *ûz tugenden, ûz dienste fuoz treten*. Значення одиниці в порівнянні з першою більш узагальнене, може бути визначене як „відхиляти що-н., відмовлятися від чого-н.”; *fuoz* – „ступня, нога” в обох висловлюваннях виступає еталоном близької відстані. Як еталон виміру простору іменник зберігся дотепер (одне зі значень *Fuß* – „фут”; *keinen Fußbreite nachgeben* – не відступати ні на йоту). Як еталон мінімальної величини використовується в УС іменник *hâr* – волосина: *so grôz als umb ein hâr*. Подібні словосполучення збереглися й у сучасній мові: *um ein Haar* „на волосину, трішки”; *um kein Haar* „ні на йоту”. Уявлення про щось незначне за розміром пов'язані з такими еталонами міри, як ніготь (*nagel: der minneste nagel*), палець (*finger: der minneste finger*), зернятко (*grûz: umb ein grûz*).

Іменники *bein* – „нога, кістка” і *fouz*, хоч і не синоніми, але належать до однієї тематичної групи іменників, що позначають частини тіла. Замінність компонентів не змінює семантики й образу словосполучення. Прикладом змішання різних типів варіювання може слугувати прислів'я, зафіксоване в середньовічному збірнику: *Sô wazzer hin ze berge gât. Sô mac des sünders werden rât: Ich mein, soz fluzet tougen. Vom herzen zuo den ougen* (Friedrich, 2006: 318).

В основі висловлювання лежить легенда про грішника, якому прощення було обіцяне лише тоді, коли вода потече вгору (тобто ніколи). Але трапляється чудо. Грішник прощений. Образ, покладений в основу УС, зустрічається в німецькій і романській ліричній та духовній літературі. Воно використовується, коли мова йде про щось незвичайне, особливе. Сполучення вживається в пісні Гутенбурга: *Ûz zuo den ougen (daz ist ein wunder). von dem herzen daz wazzer mir gât. des mouz ich sîn von der weite besunder*.

Велика кількість висловлювань із компонентом *Nase* „ніс” є характерною для німецької мови і пояснюється тим, що ніс як частина обличчя більш помітний. Про можливість варіювання цих компонентів свідчить той факт, що іменники *Nase* і *brâ* „брова” вживаються в іншому УС із тим самим дієсловом *rûmpfen* „крутити” (свн. *rimpfen*): свн. *des rimpfet sich vil manic brâ*; нн. *Er rûmpft die Nase* для вираження невдоволення, негативного ставлення до чого-небудь, кого-небудь. Можливо, компонент *Nase* у висловлюванні *auf die Nase binden* зберігся в мові як більш яскравий, що запам'ятовується, витиснувши *brâ*. Свн. висловлювання *ûf die brâ binden*, на наш погляд, є діяхронічним варіантом сучасного словосполучення *auf die Nase binden* із загальним значенням “передавати кому-небудь інформацію” (порівн. „зарубати на носі”).

Особливо часто заміна лексичних компонентів фразеологізмів відбувається в словосполученнях, що містять у собі назви частин тіла. Зміна змісту символу, що

виражається соматизмами, служить причиною заміни компонента. Структура, значення й образ одиниці залишаються при цьому незмінними. У ранноновонарній мові висловлювання *einen Blick werfen* у значенні „глянути на кого-небудь” уживається поряд із сполученням *ein Auge werfen*. Надалі значення „глянути, кинути погляд” зберігається за висловлюванням із компонентом *Blick* „погляд”. Можливо, це пов'язується з тим, що іменник *Blick* краще передає ознаку блискавичності, швидкості дії (етимологічно *Blick* зв'язане з *Blitz* „блискавка”). Наприклад, свн. висловлювання *einen Blick werfen* „кинути погляд”. Висловлювання з *Auge* розвиває інше значення – „покласти око на кого-небудь”.

Борода сприймалася раніше як символ гідності, чоловіки присягалися власною бородою: *bei meinem Barte*. З погляду сучасної мови значення клятви незрозуміле. Образ „стерся”, тому що звичай, який стоїть за ним, зник (під час клятви торкалися бороди), але ідіома в мові збереглася завдяки стабільності структури, формульності, характерної для клятв.

Іменник *Hals* „шия” вживається в ідіоматичних висловлюваннях у кількох значеннях, одне з яких – „носій тягара”. Мова йде про щось неприємне, якийсь тягар, який людина змушена нести: нн. *einem auf dem Hals liegen; etw. auf dem Halse haben*.

Цей образ обігрується вже у свн. поезії. Так, М. Лексер уживає висловлювання *ûf halse sîn*. Тут ідеться про людину, якій не щастило. Вона вирішує вирушити в подорож, щоб звільнитися від нещастя (*unsaelde*), яке її в усьому супроводжує. Пройшовши через ліс, вона вигукує: „*unsaelde nu bin ich dir entrûnē*”, думаючи, що тепер нарешті буде щасливою. Однак невдача її перемагає. Під час подорожі вона сиділа в людини на шиї й пододала разом з нею усі перешкоди (Lexner, 1974: 60). Отже, компоненти-соматизми (*hant, hals, herze, ouge, bein, fuoz, nagel*) ФО свн. періоду реалізують у складі вище названих комплексних знаків своє символічне значення (*hant* як символ влади, захисту й заступництва; *hals* як символ залежності; *herze* як символ почуттів і внутрішніх переживань та ін.).

Висновки з даного дослідження і перспективи подальшого розвитку в цьому напрямку. У процесі діахронічного розгляду фразеологічна система – рухливе, постійно еволюціонуюче явище, суттєвими рисами якого є підвищена динамічність і мобільність. Безперервність існування фразеологічного складу підтримується певною зоною стійкості ФО, які не підлягають процесам деактуалізації. У повному розумінні цього слова стабільність виявляється лише в семантиці ФО. Символи-соматизми є компонентами ФО на всіх етапах розвитку фразеологічного складу німецької мови. Дослідження слів-символів є шляхом до серця фразеології, воно допомагає довідатися про закономірності утворення ФО. Символічні значення слів визнаються найважливішим джерелом для реконструкції найдавнішої духовної культури. Цей досвід може бути використаний під час аналізу текстів різної тематики, різних жанрів, а також різних епох. Студіювання способів вербалізації як універсальних (позачасових), так і історично зумовлених понять будь-якої культури у комплексних знаках доцільно проводити на основі текстового матеріалу відповідних періодів і вивчати розвиток системи комплексних знаків, зокрема і їхні семантичні трансформації, у зв'язку зі зміною культурного фону.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник. К.: Видавничий центр „Академія”, 2004. 344 с.
2. Гвоздарев Ю. А. Основы русского фразеобразования. Монография. 2-е изд., испр. и доп. Ростов-на-Дону: НМЦ «Логос», 2010. 246 с.

3. Кириллова Н. Н. Предмет и методы исследования идиоэтнической фразеологии. *Проблемы идиоэтнической фразеологии*. СПб., 2002. Вып. 4. 38 с.
4. Лотман Ю. М. Статьи по семиотике культуры и искусства. СПб.: Академический проект, 2002. 544 с.
5. Потебня А. А. Из записок по теории словесности. Харьков: Изд-во М. В. Потебня, 1905. 652с.
6. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля-К, 2006. 716 с.
7. Телия В. Н. Культурно-национальные коннотации фразеологизмов. *Материалы XI Междунар. съезда славистов „Славянское языкознание*. М., 1993. С. 303-315.
8. Черданцева Т. З. Язык и его образы. М.: УРСС, 2007. 168 с.
9. Des Minnesangs Frühling. Leipzig: VEB Bibliographisches Institut, 1964. 402 S.
10. Friedrich J. Phraseologisches Wörterbuch des Mittelhochdeutschen: Redensarten, Sprichwörter und andere feste Wortverbindungen in Texten von 1050-1350. Tübingen: Niemeyer, 2006. 490 S.
11. Lexer M. Mittelhochdeutsches Wörterbuch. Leipzig: S. Hirzel Verlag, 1974. 504 S.

REFERENCES

1. Batsevych, F.S. (2004). *Osnovy komunikatyvnoyi linhvistyky*. [Fundamentals of communicative linguistics]. Kyiv: Publishing Center „Academy”, 344 p.
2. Gvozdev, Y.A. (2010). *Fundamentals of Russian phrase formation*. [Osnovy russkogo frazobrazovaniya]. Monograph. 2nd ed., Ed. and ext. Rostov-on-Don: NMC „Logos”. 246 p.
3. Kirillova, N.N. (2002). Subject and methods of research of idioethnic phraseology. *Problems of idioethnic phraseology*. [Predmet i metody issledovaniya idioetnicheskoy frazeologii. Problemy idioetnicheskoy frazeologii]. SPb., 2002. Issue. 4. 38 p.
4. Lotman, Y. M. (2002). Articles on the semiotics of culture and art [Stat'i po semiotike kul'tury i iskusstva]. Saint Petersburg: Academic project. 544 p.
5. Potebnya, A.A. (1905). From notes on the theory of literature. [Iz zapisok po teorii slovesnosti]. Kharkov: Publishing house of M.V. Potebnya, 1905. 652 p.
6. Selivanova, O.O. (2006). *Modern linguistics: terminological encyclopedia*. [Suchasna linhvistyka: terminolohichna entsyklopediya]. Poltava: Environment-K, 2006. 716 p.
7. Telia, V.N. (1993). Cultural and national connotations of phraseological units. *Materials of the XI Intern. Congress of Slavists “Slavic Linguistics*. [Kul'turno-natsional'nyye konnotatsii frazeologizmov. Materialy KHI Mezhdunar. s"yezda slavistov „Slavyanskoye yazykoznaniey]. M., 1993. P. 303-315.
8. Cherdantseva, T.Z. (2007). *Language and its images*. [Yazyk i yego obrazy. Ocherki po ital'yanskoy]. Moscow: URSS, 2007. 168 p.
9. Des Minnesangs Frühling (1964). Leipzig: VEB Bibliographisches Institut. 402 S.
10. Friedrich, J. (2006). *Phraseologisches Wörterbuch des Mittelhochdeutschen: Redensarten, Sprichwörter und andere feste Wortverbindungen in Texten von 1050-1350*. Tübingen: Niemeyer. 490 S.
11. Lexer, M. (1974). *Mittelhochdeutsches Wörterbuch*. Leipzig: S. Hirzel Verlag. 504 S.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

Віра Школярєнко – доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри теорії та практики романо-германських мов Сумського державного педагогічного університету ім. А.С. Макаренка.

Наукові інтереси: лінгвокультурологічне дослідження становлення фразеологічної системи німецької мови.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Vira Shkolyarenko – *Habilitated* Doctor of Philological Sciences, Professor, Head of the Department of Theory and Practice of Romano-Germanic Languages at Sumy State Teachers' Training University named after A.S. Makarenko.

Scientific interests: linguocultural study of the formation of phraseological system of German.